

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva



Bakalářská práce

**Insolvenční řízení po novele zákona se zaměřením na
oddlužení**

Michaela Thürlová

© 2020/2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michaela Thürlová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Insolvenční řízení po novele zákona se zaměřením na oddlužení

Název anglicky

Insolvency proceedings after the amendment to the Insolvency Act with the focus on the debt relief

Cíle práce

Cílem práce je zjistit, jaký dopad mají změny, které přinesla poslední novela insolvenčního zákona do oddlužení, zda bude přínosem pro stávající dlužníky, nebo naopak způsobí nové problémy. Na základě získaných poznatků budou navržena řešení, která by vedla ke snížení počtu případů oddlužení.

Metodika

V teoretické části dojde pomocí analýzy odborné literatury a příslušných právních předpisů k vymezení základních pojmů insolvenčního řízení a jeho jednotlivých fází včetně způsobů řešení úpadku. Praktická část se bude nejprve zabývat analýzou návrhů na oddlužení konkrétních dlužníků a následně bude porovnán počet podaných návrhů na oddlužení dle časového a geografického hlediska. V závěru bude vyhodnoceno, zda tzv. „oddlužovací novela“ byla přínosem pro stávající dlužníky a budou navržena řešení, která by vedla ke snížení počtu případů oddlužení.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Insolvenční návrh, insolvenční řízení, insolvenční rejstřík, insolvenční správce, dlužník, pohledávka, přezkumné řízení, věřitel, oddlužení, úpadek.

Doporučené zdroje informací

HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. Insolvenční řízení. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

HÁSOVÁ, Jiřina. Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu: komentovaná soudní rozhodnutí. V Praze: C.H. Beck, 2019. Judikatura (C.H. Beck). ISBN isbn:978-80-7400-553-4.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN isbn:978-80-7380-766-5.

SPRINZ, Petr. Insolvenční zákon: komentář. Praha: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-753-8.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 22. 9. 2020

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 02. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Insolvenční řízení po novele zákona se zaměřením na oddlužení" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 1.3.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své bakalářské práce JUDr. Daniele Světlíkové za odborné podněty a vstřícný přístup, kterým přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Insolvenční řízení po novele zákona se zaměřením na oddlužení

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je problematika insolvenčního řízení se zaměřením na oddlužení po poslední zásadní novele insolvenčního zákona tzv. „oddlužovací novele“, která nabyla účinnosti dne 1.6.2019. Cílem práce je zjistit, jaký dopad do oddlužení mají změny, které přinesla právě tato novela.

V teoretické části jsou pomocí analýzy odborné literatury a příslušných právních předpisů vymezeny základní pojmy insolvenčního řízení a jeho jednotlivé fáze včetně způsobů řešení úpadku.

V praktické části jsou nejprve analyzovány vybrané návrhy na oddlužení konkrétních dlužníků a následně je provedeno porovnání počtu podaných návrhů na oddlužení dle časového a geografického hlediska. Data k analýze byla získána z insolvenčního rejstříku a dalších veřejně dostupných zdrojů. Výsledky jsou zpracovány do tabulek a grafů.

V závěru práce je provedeno vyhodnocení, zda je novela insolvenčního zákona přínosem pro stávající dlužníky a jsou navržena řešení, která by měla vést ke snížení počtu případů oddlužení.

Klíčová slova: Insolvenční návrh, insolvenční řízení, insolvenční rejstřík, insolvenční správce, dlužník, pohledávka, přezkumné řízení, věřitel, oddlužení, úpadek.

Insolvency proceedings after the amendment to the Insolvency Act with the focus on the debt relief

Abstract

The topic of the bachelor's thesis is the issue of insolvency proceedings with a focus on debt relief after the last major amendment to the Insolvency Act, the so-called "debt relief amendment", which came into force on June 1, 2019. The aim of the thesis is to find out what impact the changes brought by this amendment have on debt relief.

In the theoretical part, the basic concepts of insolvency proceedings and its individual phases, including the methods of resolving bankruptcy, are defined by means of an analysis of professional literature and relevant legal regulations.

In the practical part, selected proposals for debt relief of specific debtors are first analyzed and then the number of submitted debt relief proposals is compared according to the time and geographical point of view. Data for analysis were obtained from the insolvency register and other publicly available sources. The results are processed into tables and graphs.

At the end of the thesis, an evaluation is made of whether the amendment to the Insolvency Act is beneficial for existing debtors and solutions are proposed that should lead to a reduction in the number of debt relief cases.

Keywords: Insolvency petition, insolvency proceedings, insolvency register, insolvency administrator, debtor, receivable, review proceedings, creditor, debt relief, bankruptcy

Obsah

1 Úvod	7
2 Cíl práce a metodika	8
2.1 Cíl práce	8
2.2 Metodika	8
3 Teoretická východiska	10
3.1 Insolvenční zákon.....	10
3.1.1 Základní pojmy	11
3.1.2 Nejdůležitější změny po novele insolvenčního zákona	12
3.1.3 Úpadek	15
3.2 Insolvenční řízení	16
3.2.1 Zásady insolvenčního řízení	17
3.2.2 Procesní subjekty insolvenčního řízení.....	18
3.2.3 Zahájení insolvenčního řízení	21
3.2.4 Účinky zahájení insolvenčního řízení.....	23
3.2.5 Moratorium	24
3.2.6 Projednání insolvenčního návrhu.....	25
3.2.7 Rozhodnutí o úpadku a způsoby jeho řešení	26
3.2.8 Ukončení insolvenčního řízení	30
3.3 Změny insolvenčního zákona v souvislosti s pandemií Covid-19.....	30
4 Vlastní práce	32
4.1 Návrh na oddlužení, který nesplňuje podmínku uspokojení 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů.....	32
4.1.1 Návrh na oddlužení podaný před novelou insolvenčního zákona	32
4.1.2 Návrh na oddlužení podaný po novele insolvenčního zákona.....	33
4.2 Návrh na oddlužení podaný tzv. zvláště zranitelnou osobou – případ 1.....	34
4.3 Návrh na oddlužení podaný tzv. zvláště zranitelnou osobou – případ 2.....	35
4.4 Návrh na oddlužení podaný tzv. dětským dlužníkem	36
5 Výsledky	38
5.1 Vývoj oddlužení v letech 2008 až 2020	38
5.1.1 Meziroční srovnání návrhů na oddlužení v letech 2018 až 2020	39
5.2 Rozdělení návrhů na oddlužení podaných po novele insolvenčního zákona podle místní příslušnosti	40
6 Závěr	42
7 Seznam použitých zdrojů	45
7.1 Knižní zdroje.....	45

7.2	Právní předpisy.....	45
7.3	Internetové zdroje.....	46

Seznam grafů

Graf 1- Vývoj podaných návrhů na oddlužení v letech 2008 až 2020	38
Graf 2- Meziroční srovnání podaných návrhů na oddlužení v období 2018 až 2020.....	39
Graf 3- Podané návrhy na oddlužení v období od 1.6.2019 do 31.12.2020	40

Seznam tabulek

Tabulka 1- Podané návrhy na oddlužení po měsících v období 2018 až 2020.....	39
--	----

Seznam použitých zkratk

DPH – daň z přidané hodnoty

č. – číslo

§ – paragraf

% – procento

tzv. – takzvaný

KSBR – Krajský soud v Brně

KSCB – Krajský soud v Českých Budějovicích

KSHK – Krajský soud v Hradci Králové

KSLB – Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci

KSOL – Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci

KSOS – Krajský soud v Ostravě

KSPA – Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích

KSPH – Krajský soud v Praze

KSPL – Krajský soud v Plzni

KSUL – Krajský soud v Ústí nad Labem

MSPH – Městský soud v Praze

1 Úvod

Problematika předluženosti osob ve společnosti a možné způsoby řešení jsou stále aktuálním společenským tématem. V souvislosti se stále rostoucím počtem exekucí a výkonu rozhodnutí, jež nevedly k žádnému uspokojivému výsledku, byla zákonem č. 31/2019 Sb. přijata novela zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) tzv. „oddlužovací novela“ s účinností od 1.6.2019.

Tato bakalářská práce se věnuje insolvenčnímu řízení po této novele a zejména pak institutu oddlužení, které patří k nejčastějším způsobům řešení předluženosti fyzických osob.

Institut oddlužení byl do našeho právního řádu zaveden přijetím insolvenčního zákona a od té doby byl již několikrát novelizován. Je zpravidla jediným řešením pro ty, kteří nejsou schopni splácet své dluhy. K zadlužování dochází nejčastěji z půjček sloužících k pořízení nejrůznějších věcí, které v mnoha případech nejsou nezbytně nutné. Řada takto zadlužených lidí se obrací na nebankovní poskytovatele půjček. Ti si pak účtují nemravné úroky a tím dochází k neadekvátnímu narůstání dluhů. Finanční gramotnost většiny dlužníků je obvykle na nízké úrovni, proto nejsou schopni již v počátku posoudit důsledky svého jednání. Další, menší skupinou dlužníků jsou ti, kteří se do dluhové pasti nedostali vlastní vinou, ale např. kvůli zdraví, rodinným nebo majetkovým poměrům. Pro takové případy je tu insolvenční řízení, respektive oddlužení umožňující dlužníkům důstojný návrat do aktivního ekonomického života bez dluhů.

Teoretická část práce se bude věnovat právní úpravě insolvenčního řízení, vymezení jeho základních pojmů a jednotlivých fází včetně způsobů řešení úpadku v souladu s výše uvedenou novelou insolvenčního zákona. Cílem práce je zjistit, jaký dopad mají změny, které přinesla tato novela a zda je přínosem pro dlužníky.

Praktická část práce se bude věnovat rozboru vybraných návrhů na oddlužení konkrétních dlužníků se zhodnocením přínosu novely pro jednotlivé dlužníky. Dále bude na základě vybraných statistických dat provedeno porovnání počtu podaných návrhů na oddlužení dle časového a geografického hlediska.

V závěru práce dojde k vyhodnocení přínosu „oddlužovací novely“ pro stávající dlužníky a budou navržena řešení, která by měla přispět ke snížení počtu případů oddlužení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zjistit, jaký dopad mají změny, které přinesla poslední novela insolvenčního zákona, do oddlužení, zda bude přínosem pro stávající dlužníky, nebo naopak způsobí nové problémy. Na základě získaných poznatků budou navržena řešení, která by vedla ke snížení počtu případů oddlužení.

2.2 Metodika

V teoretické části této práce dojde pomocí analýzy odborné literatury a příslušných právních předpisů k vymezení základních pojmů vztahujícím se k insolvenčnímu řízení.

Pozornost bude zaměřena na poslední zásadní tzv. „oddlužovací novelu“ zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), která byla provedená zákonem č. 31/2019 Sb. a vstoupila v účinnost dne 1. června 2019.

Na základě komplexní analýzy této právní úpravy budou zmíněny vybrané změny, které tato novela přinesla. Charakterizovány budou také subjekty a zásady insolvenčního řízení. Dále budou popsány jednotlivé fáze insolvenčního řízení od zahájení, kterým je podání insolvenčního návrhu, až po jeho ukončení. Opomenuto nezůstane ani rozhodnutí o úpadku včetně způsobů řešení úpadku a jeho realizace. Zvláštní kapitolou v teoretické části bude změna insolvenčního zákona v souvislosti s první vlnou pandemie Covid-19 na počátku roku 2020, která bude teoretickou část práce uzavírat.

V úvodu praktické části budou podrobně analyzovány návrhy na oddlužení konkrétních dlužníků, které vycházejí z veřejně dostupných informací. Z insolvenčního rejstříku budou vybrána insolvenční řízení, u kterých bude proveden detailní rozbor řízení, a následně dojde ke komparaci jednotlivých podmínek pro vstup do insolvenčního řízení dle aktuálního znění insolvenčního zákona s podmínkami platnými před tzv. „oddlužovací novelou“, tj. před 1. červnem 2019. Po shromáždění dílčích poznatků, bude v závěru každého řízení na základě metody syntézy provedeno zhodnocení, zda novela insolvenčního zákona byla pro dlužníka přínosem.

V další části bude provedena analýza vývoje počtu podaných návrhů na oddlužení od 1.1.2008, tj. ode dne účinnosti Insolvenčního zákona, až do dne 31.12.2020. Data k analýze budou čerpána z webových stránek www.institut-predluzeni.cz a interpretována

pomocí grafického znázornění. Dále bude z vybraných statistických dat, která budou získána vlastním šetřením z insolvenčního rejstříku a dalších veřejně dostupných zdrojů, provedena meziroční komparace počtu podaných návrhů na oddlužení v období od ledna 2018 do prosince 2020. Výsledky tohoto šetření budou uspořádány do tabulky a poté graficky vyobrazeny. V následujícím podrobnějším rozboru budou získaná data o počtu podaných návrhů na oddlužení seříděna podle místní příslušnosti k jednotlivým krajským soudům včetně jejich poboček, a to tak, že budou kopírovat předchozí územní uspořádání. V závislosti na tomto seřídění dojde k porovnání počtu podaných návrhů na oddlužení za dobu platnosti „oddlužovací novely“, tj. od 1.6.2019 do 31.12.2020. Výsledky budou prezentovány vhodnou formou grafu.

V závěru práce bude provedeno vyhodnocení, zda tzv. „oddlužovací novela“ byla přínosem pro stávající dlužníky a budou navržena možná řešení, která by vedla ke snížení počtu případů oddlužení.

3 Teoretická východiska

3.1 Insolvenční zákon

Právní úprava úpadkového řízení je obsažena v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a jeho způsobech řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti 1.1.2008 a nahradil předchozí zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů¹, který byl platnou legislativní právní úpravou úpadkového práva v letech 1991 až 2007.

Insolvenční zákon byl již mnohokrát novelizován. Velký význam měla novela z roku 2017, zákon č. 64/2017 Sb., která nabyla účinnosti 1.7.2017 a výrazně se dotkla především institutu oddlužení.² Nejzásadnější změnou pro dlužníky, která po nabytí účinnosti tohoto zákona nastala, bylo vložení nového § 390a do insolvenčního zákona, který upravuje okruh subjektů, jenž mohou poskytovat služby v oblasti oddlužení. Těmito subjekty se staly výlučně osoby, o jejichž kvalifikaci není pochyb, tedy advokát, notář, insolvenční správce, soudní exekutor nebo osoba s udělenou akreditací. Zároveň byl touto novelou pevně stanovena maximální výše odměny pro osoby uvedené v § 390a insolvenčního zákona za sepsání návrhu, a to ve výši 4 000 Kč bez DPH a v případě společného oddlužení manželů ve výši 6 000 Kč bez DPH.³

Velmi významnou novelou v oblasti insolvenčního práva byla novela insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb., která nabyla účinnosti 1.6.2019. Zmírněním požadavků a podmínek pro povolení oddlužení umožnila širokému okruhu dlužníků lépe řešit svou životní situaci v oblasti zadlužení.

V souvislosti s mimořádnou situací, která nastala v březnu 2020 a sice krize způsobená pandemií Covid-19, byl přijat zákon č. 191/2020 Sb. tzv. Lex Covid s účinností od 24.4.2020, ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2. Cílem této právní

¹ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

² WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

³ Novela insolvenčního zákona | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 26.07.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-106159.html>

úpravy bylo ochránit na určitou dobu dlužníky zasažené koronavirem před insolvenčí.⁴ Jednalo se o změny, které byly převážně dočasné.

3.1.1 Základní pojmy

Insolvenční návrh je návrhem na zahájení insolvenčního řízení. Je adresován místně příslušnému insolvenčnímu soudu. K jeho podání je oprávněn dlužník nebo kterýkoliv z věřitelů dlužníka. Musí být opatřen zaručeným elektronickým podpisem, je-li podáván v elektronické podobě. To neplatí v případě, že je podáván prostřednictvím datové schránky. Podání v listinné podobě musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem.⁵

Insolvenční řízení je samostatným druhem civilního řízení, které probíhá před insolvenčním soudem. Má prvky jak nalézacího řízení, tj. zjišťování, zda je dlužník v úpadku či nikoliv, tak i vykonávacího řízení, tj. zpeněžení majetkové podstaty a distribuce výtěžku zpeněžení mezi věřitele.⁶

Insolvenční správce je fyzická nebo právnická osoba (nejčastěji veřejná obchodní společnost), která vykonává svou činnost na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Osoba insolvenčního správce je předsedou insolvenčního soudu určena ze seznamu insolvenčních správců a pro každé insolvenční řízení je ustanovena v rozhodnutí o úpadku. Insolvenční správce plní své povinnosti, které mu ukládá insolvenční zákon, zvláštní předpisy nebo rozhodnutí insolvenčního soudu.⁷

Insolvenční rejstřík je informační systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti. Obsahuje údaje podle insolvenčního zákona, zejména seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a insolvenční spisy jednotlivých dlužníků.⁸

Dlužník je osoba, které vyplývá povinnost k plnění vůči věřiteli ze závazkového právního vztahu. Dlužník má dluh vůči věřiteli.⁹

⁴ Lex Covid se snaží zabránit exekucím a insolvencím | E15.cz. *E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 03.08.2020]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/koronahelpdesk-e15/lex-covid-prinasi-ochranu-podnikatelu-pred-insolvenci-i-mimoradne-moratorium-1369164>

⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

⁶ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

⁸ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁹ Dlužník vysvětlení pojmu | eBankrot.cz. *Oddlužení - zasloužíte si žít bez dluhů* | eBankrot.cz [online]. Copyright © 2017 [cit. 26.07.2020]. Dostupné z: <https://www.ebankrot.cz/pojmy/dluznik/>

Zajištěný věřitel je takový věřitel, který má svou pohledávku vůči dlužníkovi zajištěnu majetkem náležícím do majetkové podstaty dlužníka způsobem, který je uznáván insolvenčním zákonem.¹⁰

Příhláška pohledávky je procesním úkonem věřitele, kterým v insolvenčním řízení uplatňuje své pohledávky za dlužníkem. Příhláška se podává na předepsaném veřejně dostupném formuláři. Ten je dostupný na <https://isir.justice.cz>, včetně návodu na vyplnění a seznamu příloh.¹¹

Úpadek je neschopnost dlužníka hradit řádně a včas své závazky více věřitelům.¹²

Moratorium je institutem insolvenčního práva, jenž poskytuje určitý ochranný čas dlužníku, kterému hrozí úpadek nebo se v úpadku již nachází, aby hrozící úpadek odvrátil nebo svůj trvalý úpadek překonal, popř. aby si uspořádal své majetkové poměry před tím, než insolvenční soud rozhodne o jeho úpadku. Po dobu moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku dlužníka.¹³

3.1.2 Nejdůležitější změny po novele insolvenčního zákona

Novela insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb., která nabyla účinnosti 1.6.2019, přinesla významné změny, a to zejména v oblasti oddlužení. Touto novelou bylo umožněno oddlužení většímu okruhu dlužníků, kteří se ocitli v „dluhové pasti“. V dluhové pasti se člověk zpravidla ocitá postupným zadlužováním, které vede k neschopnosti splácet již své dluhy a jediným řešením této situace je oddlužení.

Dosud bylo nepřekonatelnou podmínkou pro vstup do oddlužení právě prokázání toho, že dlužník v průběhu 5 let bude schopen uhradit alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Tato podmínka byla právě touto novelou prolomena a již se nebude zkoumat, jak při podání návrhu na povolení oddlužení, tak ani při rozhodování o splnění oddlužení. Při rozhodování o povolení oddlužení bude postačovat, pokud bude dlužník schopen hradit nezajištěným věřitelům alespoň tolik, kolik činí náklady spojené s vedením insolvenčního řízení (hotové výdaje a odměna insolvenčního správce), tj. 900 Kč měsíčně,

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

¹¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

¹² Slovníček insolvenčních pojmů – Insolvence – Justice.cz. *Insolvence – Justice.cz* [online]. Copyright © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2018 [cit. 03.08.2020]. Dostupné z: <https://insolvence.justice.cz/slovník-insolvenčních-pojmů/>

¹³ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

popř. 1 089 Kč měsíčně, je-li insolvenční správce plátcem DPH. Současně musí dlužník platit i běžné výživné.¹⁴

Nově může podle § 395 insolvenčního zákona insolvenční soud zamítnout návrh na povolení oddlužení také tehdy, pokud bylo dlužníkovi v posledních 10 letech před podáním insolvenčního návrhu přiznáno osvobození od placení pohledávek. Insolvenční soud může zamítnout návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže došlo během posledních 5 let před podáním insolvenčního návrhu k pravomocnému zamítnutí návrhu z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr. Dalším důvodem k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je i zpětvzetí předchozího návrhu na oddlužení dlužníkem v posledních 3 měsících.

V nové právní úpravě v § 398 insolvenčního zákona jsou uvedeny pouze dvě formy oddlužení, a to zpeněžení majetkové podstaty nebo plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Dosavadní samostatný splátkový kalendář jako forma oddlužení už není možný.¹⁵

Stávající zákonná úprava byla doplněna o § 412a Splnění oddlužení, dle kterého je oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty splněno tehdy, pokud:

- a) *dlužník splatil nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši,*
- b) *dlužník v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek,*
- c) *po dobu 5 let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů; má se za to, že tuto povinnost neporušil, jestliže v této době splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek.*¹⁶

Novela pamatuje i na osoby, které nemají možnost obstarat si jiný příjem než ten, který jim poskytuje stát. Jsou to tzv. zvláště zranitelné osoby. Mezi tyto zranitelné osoby patří starobní důchodci, kterým nárok na starobní důchod vznikl před schválením oddlužení a trval po celou dobu schváleného oddlužení a dále osoby postižené invaliditou druhého a třetího stupně. Tyto zranitelné osoby mohou dosáhnout oddlužení podle § 412a odst. 4

¹⁴ Od června platí nová pravidla osobních bankrotů | Češi v právu. Češi v právu [online]. [cit. 26.07.2020] Dostupné z: <https://www.cesivpravu.cz/blog/nova-pravidla-osobniho-bankrotu?gclid>

¹⁵ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

¹⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Část první, Hlava V, Oddlužení, § 412a, odst. 1. In: Sbirka zákonů. 30. 3. 2006. Částka 62

insolvenčního zákona již po 3 letech. Úspěšné oddlužení v tomto případě není podmíněno splacením 60 % dluhu nezajištěným věřitelům, ale jedinou podmínkou pro splnění oddlužení u těchto osob je, že schválené oddlužení nesmí být po dobu 3 let zrušeno.

Dlužník nebo insolvenční správce může v souladu s § 412b insolvenčního zákona podat návrh insolvenčnímu soudu na přerušení oddlužení až na 1 rok nebo prodloužení oddlužení až o 6 měsíců. V případě, že soud žádosti o přerušení oddlužení vyhoví, nebudou dlužníkovi po dobu přerušení oddlužení prováděny srážky ze mzdy. Možnost tohoto přerušení lze využít pouze jednou a jen ze závažných existenčních důvodů. Dále může insolvenční soud rozhodnout o prodloužení lhůty splácení o 6 měsíců, ve kterých může dlužník dospět k úhradě 60 % nebo 30 % přihlášených nezajištěných pohledávek.

Tato novela přispěla k zjednodušení procesního postupu. V procesu doručování došlo dle § 75 odst. 2 insolvenčního zákona ke zúžení okruhu adresátů rozhodnutí. Informace o řízení jsou nadále primárně zveřejňovány v insolvenčním rejstříku a insolvenční soud zvláště doručuje pouze dlužníku, osobě oprávněné podat proti rozhodnutí opravný prostředek, osobě, o jejím podání rozhoduje insolvenční soud, a osobě, která má v insolvenčním řízení něco vykonat.¹⁷

Výrazné snížení administrativní zátěže pro insolvenční soud je vypuštění § 102 insolvenčního zákona, kterým odpadá povinnost neprodleně vyrozumívat veřejné instituce a orgány o zahájení insolvenčního řízení. Tato změna nabude účinnosti až 1.6.2022.

Snížením zátěže pro insolvenční soud je také prodloužení lhůty pro zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení ze 2 hodin na 3 pracovní dny v případě dlužnického insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení (§ 101 odst. 2 insolvenčního zákona).¹⁸

Novelou došlo také ke sjednocení lhůty (§ 136 insolvenčního zákona) pro podávání přihlášek do insolvenčního řízení na 2 měsíce od rozhodnutí o úpadku pro všechny způsoby řešení úpadku. V tomto případě se jedná o lhůtu propadnou, tj. přihlášku pohledávky nelze podat po uplynutí této lhůty.¹⁹

¹⁷ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

¹⁸ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

¹⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

Další novinkou jsou tzv. podřízené pohledávky, kterými jsou úroky, úroky z prodlení, sankce a smluvní pokuty ve výši převyšující výši jistiny, které jsou uhrazovány až po splacení původních dluhů všech přihlášených věřitelů.²⁰

Novelou č. 230/2019 Sb., která nabyla účinnosti 1. října 2019, byl znovu upraven insolvenční zákon, a to tak, že byl § 412a rozšířen o odstavec 6: „*Pokud pohledávky nezajištěných věřitelů vznikly alespoň ze dvou třetin jejich výše před dosažením 18 let věku dlužníka, je oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty splněno, jestliže nebylo zrušeno po dobu 3 let od schválení oddlužení. Za pohledávku vzniklou před dosažením 18 let věku dlužníka se dále považuje příslušenství takové pohledávky, smluvní pokuta vzniklá na základě stejné smlouvy jako taková pohledávka a pohledávka, která vznikla na základě smlouvy uzavřené při podnikatelské činnosti věřitele před uplynutím 3 let od dosažení 18 let věku dlužníka, jestliže obdržené plnění dlužník alespoň ze dvou třetin jeho výše využil k úhradě pohledávky podle věty první.*“. Této podmínky bylo možno využít pro všechna insolvenční řízení, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku po 31.květnu 2019.²¹

3.1.3 Úpadek

Dlužník se nachází v úpadku, jestliže má:

- a) více věřitelů, tj. nejméně 2 věřitele, a
- b) peněžité závazky více než 30 dnů po splatnosti,
- c) a není schopen plnit tyto závazky (důkazní břemeno ke skutkovému tvrzení o neschopnosti dlužníka plnit tyto závazky je na věřiteli).²²

Dlužník může být tedy v úpadku v důsledku platební neschopnosti, nebo může být předlužen. Podmínkou platební neschopnosti je zastavení plateb podstatné části jeho peněžitých závazků, které jsou po splatnosti po dobu delší než 30 dnů.

²⁰ Od června platí nová pravidla osobních bankrotů | Češi v právu. Češi v právu [online]. [cit. 26.07.2020] Dostupné z: <https://www.cesivpravu.cz/blog/nova-pravidla-osobniho-bankrotu?gclid>

²¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Část první, Hlava II, Procesní subjekty, § 9. In: Sbirka zákonů. 30. 3. 2006. Částka 62

²² KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1

O předlužení se jedná tehdy, převyšuje-li celková výše peněžitých závazků hodnotu majetku dlužníka. K předlužení může dojít pouze u právnických osob nebo fyzických osob – podnikatelů.²³

Dlužník také může podat insolvenční návrh tehdy, jestliže mu úpadek teprve hrozí. O hrozící úpadek jde tehdy, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen včas a řádně uhradit podstatnou část svých peněžitých závazků.²⁴

3.2 Insolvenční řízení

„Insolvenční řízení je řízením před insolvenčním soudem, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. Řízení je vedeno podle zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů.“²⁵

Je to řízení o zjištění a řešení úpadku dlužníka a je zvláštním procesním řešením stavu platební neschopnosti dlužníka. Insolvenční řízení lze označit jako řízení zvláštní, a to jednak pro jeho vlastní samostatný předmět či účel, tak i pro jeho vztah k obecnému občanskému soudnímu řízení, a to jak nalézacímu, tak vykonávacímu.²⁶

Cílem insolvenčního řízení je co nejvyšší a zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů. Toto kritérium platí především při konkursu, reorganizaci, popř. při zvláštním způsobu řešení úpadku, které insolvenční zákon stanoví pro určité subjekty nebo určité druhy případů. Při oddlužení osob, které nejsou podnikateli, nemusí být zásada co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení pohledávek dlužníkových věřitelů naplněna.²⁷

Průběh insolvenčního řízení lze rozdělit do několika fází – pouze před samotným zahájením insolvenčního řízení může soud řešit pouze vyhlášení moratoria dle § 125 až

²³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

²⁴ Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení | BusinessInfo.cz. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Copyright © 1997 [cit. 06.09.2020]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi/>

²⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

²⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

²⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

§ 127 insolvenčního zákona. Vlastní řízení se zahajuje podáním insolvenčního návrhu, o němž rozhoduje soud v první fázi řízení, která končí rozhodnutím o úpadku, popřípadě jiným, obvykle zamítavým rozhodnutím o tom, že dlužník v úpadku není.

Jestliže řízení v této fázi neskončí (typicky zamítavým rozhodnutím insolvenčního návrhu, kdy nebyl osvědčen úpadek dlužníka), pokračuje soud druhou fází, ve které rozhoduje o způsobu řešení úpadku dlužníka. V případě, že je úpadek osvědčen na základě vlastního insolvenčního návrhu dlužníka, ve kterém dlužník zároveň navrhl povolení oddlužení a splnil všechny zákonné předpoklady, může soud spojit rozhodnutí o úpadku dlužníka s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

Vlastní insolvenční řízení, ve kterém bylo rozhodnuto o konkrétním způsobu řešení úpadku dlužníka, následně končí v závislosti na tomto způsobu řešení úpadku příslušným pravomocným rozhodnutím (u konkursu splněním rozvrhového usnesení, u reorganizace splněním reorganizačního plánu a u oddlužení splněním oddlužení).²⁸

3.2.1 Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je specifickou oblastí práva s odchylkami od běžných postupů v civilním soudním procesu. Odlišnost tohoto řízení je usměrňována zásadami, na jejichž základě je možno v kterémkoliv okamžiku insolvenčního řízení posoudit, zda prováděný úkon svým obsahem a povahou odpovídá cílům a smyslu insolvenčního řízení.²⁹

Zásady insolvenčního řízení vyjmenovává výslovně insolvenční zákon v § 5:

- 1) zásada spravedlivého, rychlého, hospodárného a efektivního vedení řízení, tj. žádný z účastníků řízení nesmí být poškozen ani zvýhodněn a řízení musí být směřováno k rychlému či hospodárnému výsledku s co nejvyšším uspokojením všech věřitelů;
- 2) zásada specifické rovnosti věřitelů, tj. věřitelé jsou si rovni, pokud jim insolvenční zákon toto rovné postavení přiznává;
- 3) zásada ochrany práv nabytých v dobré víře, tj. jestliže věřitel nabyl svá práva v dobré víře ještě před zahájením insolvenčního řízení, taková práva lze pouze výjimečně omezit;

²⁸ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

²⁹ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

- 4) zásada zákonného omezení smluvní volnosti věřitelů, tj. věřitelům mohou být v rámci insolvenčního řízení uložena omezení, která spočívají v povinnosti zdržet se všech jednání, která by směřovala k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, výjimky jsou stanoveny zákonem.³⁰

3.2.2 Procesní subjekty insolvenčního řízení

Procesní subjekty jsou obecně takové subjekty, kterých se dotýká insolvenční řízení a současně svou činností právně ovlivňují proces. Jsou vybaveny procesními právy a povinnostmi a vzájemně se odlišují svým postavením v procesněprávním vztahu.³¹

Procesní subjekty jsou vymezeny v § 9 insolvenčního zákona a jejich výčet je taxativní³², jsou to:

- a) insolvenční soud,
- b) dlužník,
- c) věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku,
- d) insolvenční správce, popřípadě další správce,
- e) státní zastupitelství, která vstoupila do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a
- f) likvidátor dlužníka.³³

Insolvenční soud

Základním procesním subjektem v insolvenčním řízení je insolvenční soud, tj. věcně a místně příslušný krajský soud, který vykonává judikaturní činnost. Závazně rozhoduje o právech a oprávněných zájmech účastníků řízení nad kterými je v autoritativním postavení. Kromě této rozhodovací činnosti plní i činnost dohlédací, tj. vykonává dohled nad průběhem insolvenčního řízení.³⁴

Insolvenční soud je oprávněn vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do účtů insolvenčního správce a konat potřebná šetření.

³⁰ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

³¹ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

³² SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

³³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Část první, Hlava II, Procesní subjekty, § 9. In: Sbíрка zákonů. 30. 3. 2006. Částka 62

³⁴ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

Je oprávněn uložit insolvenčnímu správci, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru.³⁵

Dlužník

Dlužníkem v insolvenčním řízení může být jak podnikající fyzická či právnická osoba, tak i osoba, která není podnikatelem. Vždy se musí jednat o osobu s právní subjektivitou a není možné vést insolvenční řízení proti majetkovým hodnotám, které právní subjektivitu nemají.³⁶

Dlužník musí být vždy účastníkem insolvenčního řízení, neboť se insolvenční řízení zahajuje právě na jeho návrh, nebo tento návrh podává věřitel dlužníka, který tak uplatňuje své právo vůči dlužníkovi.

Věřitelé

Věřitel je základním procesním subjektem insolvenčního řízení, který uplatňuje své právo vůči dlužníkovi. Na rozdíl od dlužníka není věřitel obligatorním procesním subjektem insolvenčního řízení, tj. insolvenční řízení může být zahájeno a vedeno, aniž by zde byl věřitel jako procesní subjekt, který by uplatňoval své právo vůči dlužníkovi.

Věřitelem může být fyzická nebo právnická osoba soukromého nebo veřejného práva. Rozlišujeme 3 typy věřitelů: zajištěný, nezajištěný a přednostní.

Zajištěný věřitel je takový věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka, a to nejčastěji zástavním právem. Má nárok na plnění z výtěžku získaného zpeněžením zajištěného majetku.

Nezajištěný věřitel je věřitelem, který nemá svou pohledávku vůči dlužníkovi zajištěnu zástavním právem.

Přednostní věřitel je věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou jí na roveň postavené.³⁷

Insolvenční správce

Postavení insolvenčního správce je podrobně upraveno v zákoně č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Pro insolvenční řízení je ustanoven insolvenčním soudem

³⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

³⁶ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

³⁷ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

nejpozději v rozhodnutí o úpadku. Insolvenční správce je povinen při výkonu funkce postupovat svědomitě a vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby byli věřitelé uspokojeni v co nejvyšší míře. V případě, že by svým jednáním způsobil škodu nebo jinou újmu dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám, může ho insolvenční soud na návrh věřitelského orgánu nebo dlužníka anebo i bez tohoto návrhu zprostit jeho funkce.

Insolvenční správce předkládá věřitelskému orgánu a insolvenčnímu soudu nejméně jednou za 3 měsíce písemnou zprávu o stavu insolvenčního řízení.

Povinností insolvenčního správce je zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, stanovených zvláštním právním předpisem, o kterých se dozvěděl při výkonu své funkce nebo po jejím skončení. Této mlčenlivosti jej v rozsahu výkonu této funkce může zprostit ten, v jehož zájmu jí má, nebo insolvenční soud.³⁸

Státní zastupitelství

Úprava insolvenčního zákona neumožňuje, aby státní zastupitelství podalo insolvenční návrh, to může pouze dlužník nebo jeho věřitel. Úkolem státního zastupitelství v insolvenčním řízení je tedy ochrana veřejného zájmu, který může být dotčen právním jednáním dlužníka i jeho věřitelů. Vstupem do insolvenčního řízení získává státní zastupitelství zdroj pro získávání poznatků o možných trestněprávních dopadech do jejich majetkových dispozic a za tímto účelem jsou mu přiznána procesní práva.³⁹

Státní zastupitelství, v případě, že vstoupilo do insolvenčního řízení, má právo podat opravný prostředek, pokud je proti rozhodnutí insolvenčního soudu přípustný.⁴⁰

Likvidátor

Dalším procesním subjektem insolvenčního řízení je likvidátor dlužníka, který vykonává svou působnost v rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. Jeho působnost v průběhu insolvenčního řízení nezaniká, ale je v závislosti na fázi a způsobu jeho řešení omezena působností insolvenčního správce.

Povinností likvidátora je podat insolvenční návrh, je-li dlužník v úpadku nebo je-li předlužen.

³⁸ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

³⁹ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

⁴⁰ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

Působnost likvidátora se v průběhu insolvenčního řízení mění v závislosti na tom, kým byl podán insolvenční návrh. V případě, že byl insolvenční návrh podán dlužníkem, mění se působnost likvidátora od okamžiku podání tohoto návrhu. Byl-li podán insolvenční návrh věřitelem, mění se působnost likvidátora od rozhodnutí o úpadku.

Za činnost vykonávanou v rámci insolvenčního řízení náleží likvidátorovi přiměřená odměna a vzniká mu též nárok na náhradu nutných výdajů. Tuto odměnu mu na návrh insolvenčního správce určí insolvenční soud.⁴¹

3.2.3 Zahájení insolvenčního řízení

Právním předpokladem pro zahájení insolvenčního řízení je podání insolvenčního návrhu. K podání insolvenčního návrhu je legitimován dlužník nebo jeho věřitel. Bude-li v insolvenčním řízení řešen hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat pouze dlužník.⁴²

Až do 1.7.2017 mohl soudu návrh na povolení oddlužení podávat sám dlužník. Tíživé situace dlužníků ochotných řešit své dluhy zneužívaly čím dál více komerční subjekty bez odpovídajícího vzdělání a za nepřiměřené částky poskytovaly dlužníkům vesměs nekvalitní, neprofesionální a neodborné služby, a to bez jakékoliv odpovědnosti. V řadě případů musely insolvenční soudy takové nekvalitní návrhy odmítat a dlužníci se tak dostávali do ještě tíživější situace. Právě na tuto situaci reagovala novela insolvenčního zákona, která nabyla účinnosti 1.7.2017, dle které může návrh na povolení oddlužení nebo insolvenční návrh za dlužníka podat pouze advokát, notář, soudní exekutor, insolvenční správce nebo akreditovaná osoba. Ve výjimečných případech může insolvenční návrh podat dlužník sám za sebe, ale musí splňovat podmínku právnického či ekonomického vzdělání v magisterském studiu nebo s vykonanou zkouškou insolvenčního správce.⁴³

Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy je insolvenční návrh doručen věcně příslušnému soudu, a to i místně nepřislušnému. Pokud je insolvenční návrh doručen soudu, jemuž zjevně není určen, postoupí takový návrh bez dalšího věcně příslušnému soudu. V insolvenčním řízení rozhodují jako soudy prvního stupně krajské soudy. Insolvenční řízení je tedy zahájeno teprve dnem, kdy insolvenční návrh dojde příslušnému krajskému soudu.

⁴¹ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁴² HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁴³ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

Insolvenční návrh

Insolvenční návrh je procesním podáním a musí splňovat jednak obecné náležitosti podání upravené v § 42 odst. 2 občanského soudního řádu a další náležitosti stanovené insolvenčním zákonem. Z insolvenčního návrhu musí být patrné, kterému soudu je určen, kdo jej činí, čeho se týká, co sleduje, a musí být řádně podepsán a datován. Při podání návrhu prostřednictvím datové schránky se datace a podpis nevyžaduje, neboť datová schránka oboje nahrazuje (to neplatí při podání prostřednictvím emailu).⁴⁴

Insolvenční návrh musí obsahovat zákonem předepsané náležitosti:

- a) označení, kterému věcně příslušnému krajskému soudu je návrh určen;
- b) označení navrhovatele a označení dlužníka, kterého se návrh týká, případně označení jejích zástupců, tj. jméno, příjmení a bydliště, případně místo podnikání, jde-li o fyzickou osobu, u právnické osoby pak název, sídlo a identifikační číslo;
- c) uvedení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, tj. že dlužník má alespoň 2 věřitele, vůči nimž má peněžité dluhy déle než 30 dnů po lhůtě splatnosti, nebo jeho hrozící úpadek;
- d) skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat insolvenční návrh, jestliže navrhovatelem není dlužník;
- e) označení důkazů, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává;
- f) uvedení návrhu, aby soud rozhodl o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka
- g) uvedení data a podpisu oprávněné osoby, případně jedná-li za dlužníka zástupce, je třeba připojit plnou moc.⁴⁵

Ve většině případů podává dlužník insolvenční návrh (často spojený s návrhem na povolení oddlužení) pod tlakem exekucí a soudních výkonů rozhodnutí prováděných na jeho majetek s cílem nalézt ochranu před takovým způsobem vymáhání pohledávek. Návrh na povolení oddlužení se podává na formuláři, který je bezplatně ke stažení na internetových stránkách www.justice.cz a podává se včetně příloh, kterými jsou podle právní úpravy účinné od 1.6.2019:

- a) seznam majetku s označením veškerého majetku dlužníka, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů a ostatního majetku (v případě

⁴⁴ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

⁴⁵ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

společného návrhu manželů na povolení oddlužení se označí veškerý majetek manželů);

- b) listiny dokládající dlužníkovi příjmy za posledních 12 měsíců (kopie potvrzení o příjmech, kopie daňových přiznání, výpisy bankovních účtů atd.); v případě společného návrhu manželů se dokládají příjmy obou manželů;
- c) výpis z rejstříku trestů, ne starší než 3 měsíce;
- d) listiny, které prokazují skutečnosti tvrzené v návrhu na oddlužení;
- e) seznam zaměstnanců, je-li dlužník zaměstnavatelem;
- f) při podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení se dokládá kopie oddacího listu a prohlášení manželů, že souhlasí s tím, aby byl všechn majetek pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů;
- g) výpis z obchodního rejstříku, je-li dlužník právnickou osobou;
- h) plná moc pro osobu, která návrh sepsala;
- i) čestné prohlášení dlužníka, že byl při sepisu návrhu poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení.

Zjistí-li soud, že součástí podaného návrhu nejsou všechny zákonem předepsané přílohy, nebo nemají požadované náležitosti, vyzve soud dlužníka k jejich doplnění. V případě, že dlužník ve stanovené lhůtě tyto vady neodstraní, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne.⁴⁶

Podá-li insolvenční návrh věřitel, musí doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku. K podanému insolvenčnímu návrhu tak musí věřitel současně připojit i přihlášku této pohledávky. Dalším požadavkem na věřitele, který podal insolvenční návrh, je povinnost složit zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50.000 Kč u dlužníka, který je právnickou osobou a 10.000 Kč u dlužníka, který je fyzickou osobou.⁴⁷

3.2.4 Účinky zahájení insolvenčního řízení

Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky o zahájení v insolvenčním rejstříku do 3 pracovních dnů poté, co byl návrh doručen

⁴⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

⁴⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

příslušnému soudu. Vyhláškou oznamuje krajský soud zahájení insolvenčního řízení a vyzývá věřitele dlužníka, aby uplatnily své pohledávky v insolvenčním řízení. Tato vyhláška není rozhodnutím, zda je podaný návrh důvodný či nikoliv.

K těmto účinkům patří:

- a) lze-li uplatnit pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty přihláškou, nemohou být uplatněna žalobou;
- b) insolvenční zákon stanovuje podmínky k uplatnění či novému nabytí práva na uspokojení ze zajištění týkající se majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty;
- c) výkon rozhodnutí nebo exekuci ve vlastnictví dlužníka či majetek náležející do majetkové podstaty, lze zahájit nebo nařídit, ale nelze jej provést;
- d) nelze dohodou věřitele a dlužníka uplatnit založené právo na výplatu srážek ze mzdy nebo jiných příjmů;
- e) dlužník nesmí nakládat s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet.⁴⁸

3.2.5 Moratorium

Moratorium je institutem insolvenčního práva, jenž dlužníku, kterému hrozí úpadek nebo se dokonce v úpadku nachází, poskytuje určitý čas, aby mohl hrozící úpadek odvrátit nebo stávající úpadek překonat, popř. řádně připravit a projednat s věřiteli svojí reorganizací.

Ochrana prostřednictvím moratoria spočívá zejména v tom, že insolvenční soud nemůže po tuto dobu rozhodnout o dlužníkově úpadku a zároveň po celou dobu moratoria platí účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Po dobu moratoria nelze tedy zjistit dlužníkův úpadek a současně nelze proti dlužníkovi vést exekuci ani uplatňovat zajištění.

K podání návrhu na vyhlášení moratoria je oprávněn pouze dlužník, který je podnikatelem, nesmí se však jednat o právnickou osobu, která je v likvidaci.

Moratorium je v české insolvenční praxi poměrně málo využívaným institutem (v letech 2008-2016 bylo podáno pouze 144 návrhů na vyhlášení moratoria a pouze 62 z nich bylo skutečně vyhlášeno).⁴⁹

⁴⁸ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁴⁹ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

Pro podání návrhu na moratorium před zahájením insolvenčního řízení není stanovena zákonná lhůta. Zatímco po zahájení insolvenčního řízení může být návrh na moratorium podán do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu dlužníkem nebo do 15 dnů od jeho doručení dlužníkovi, byl-li insolvenční návrh podán věřitelem. Prominutí zmeškání lhůty není v tomto případě přípustné.⁵⁰

3.2.6 Projednání insolvenčního návrhu

Insolvenční soud přezkoumá insolvenční návrh, zda obsahuje zákonem stanovené náležitosti, zda je srozumitelný nebo určitý. Pokud shledá vady, které brání věcnému projednání takového návrhu, neprodleně jej nejpozději do 7 dnů od podání odmítne. Náprava těchto vad je v tomto případě výslovně vyloučena. Chybí-li u bezvadného insolvenčního návrhu přílohy, které nejsou povinnými přílohami dle § 104 insolvenčního zákona, vyzve insolvenční soud navrhovatele k jejich doplnění ve lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů. Nedojde-li ve stanovené lhůtě k doplnění návrhu, soud jej po marném uplynutí této lhůty odmítne.⁵¹

Insolvenční soud může také insolvenční řízení zastavit, jestliže insolvenční navrhovatel vzal zpět svůj návrh, a to až do vydání rozhodnutí o úpadku, popř. jiného rozhodnutí, není-li takové rozhodnutí v právní moci.

Jestliže je insolvenční návrh podán věřitelem zjevně bezdůvodně, odmítne jej insolvenční soud nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán.

V případě, že nejsou pro vydání rozhodnutí o úpadku splněny zákonem stanovené předpoklady, insolvenční soud takový insolvenční návrh zamítne.⁵²

Jestliže je podaný insolvenční návrh shledán jako důvodný, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku dlužníka. Toto rozhodnutí může stát samostatně nebo může být spojeno s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka.⁵³

⁵⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁵¹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁵² HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁵³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

3.2.7 Rozhodnutí o úpadku a způsoby jeho řešení

Jedno ze dvou základních rozhodnutí vydávaných v insolvenčním řízení je, vedle rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, rozhodnutí o úpadku. Právní mocí tohoto rozhodnutí je skončena první fáze insolvenčního řízení, která začíná podáním insolvenčního návrhu a končí právě tímto rozhodnutím o úpadku, nebylo-li řízení skončeno jiným rozhodnutím o insolvenčním návrhu.⁵⁴

Pokud insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku dlužníka, deklaruje tím, že insolvenční návrh byl podán důvodně včetně všech náležitostí a dlužník se nachází v úpadku, který bude následně řešen postupy podle insolvenčního zákona. Řešením úpadku bývá konkurs, reorganizace nebo oddlužení. Ve většině případů bývá rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, tj. když je povoleno oddlužení nebo prohlášen konkurs. Pouze u reorganizace je rozhodnutí o úpadku vydáváno samostatně. Rozhodnutí o úpadku je následně zveřejněno v insolvenčním rejstříku.⁵⁵

Rozhodnutí o úpadku musí obsahovat:

- a) výrok, že se zjišťuje úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek,
- b) výrok o ustanovení insolvenčního správce,
- c) informaci o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,
- d) výzvu pro věřitele, aby ve lhůtě 2 měsíců přihlásili své pohledávky, pokud tak již neučinili,
- e) výzvu pro věřitele, aby neprodleně sdělili insolvenčnímu správci, jaká budou uplatňovat zajišťovací práva na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách,
- f) ve vyjmenovaných případech výrok, jímž se určí místo a termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání či výrok, jímž se ukládá povinnost insolvenčnímu správci předložit insolvenčnímu soudu ve stanovené lhůtě zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení a soupis majetkové podstaty,
- g) výrok, jímž je uložena povinnost dlužníkovi, aby ve stanovené lhůtě sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznam svého majetku s uvedením svých dlužníků, případně seznam svých závazků včetně věřitelů,

⁵⁴ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

⁵⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

- h) výzvu věřitelům, zda mají zájem o výkon funkce ve věřitelském orgánu,
- i) výzvu nezajištěným věřitelům, aby navrhli konání schůze věřitelů.⁵⁶

Účinky rozhodnutí o úpadku nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku a jsou ustanoveny v § 140 insolvenčního zákona. Rozhodnutím o úpadku přechází na insolvenčního správce právo nakládat s majetkovou podstatou v rozsahu, ve kterém k tomu není oprávněn dlužník. Taktéž nelze nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek dlužníka nebo i jiný majetek náležící do majetkové podstaty. Výjimku tvoří uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených. Na takové pohledávky lze se souhlasem insolvenčního soudu exekuci či výkon rozhodnutí nařídit.⁵⁷

Konkurs

Konkurs je způsob řešení úpadku, který spočívá zásadně ve zpeněžení majetku dlužníka, který okamžikem prohlášení konkursu ztratil k tomuto majetku dispoziční práva. Z výtěžku z prodeje jsou následně uspokojovány pohledávky věřitelů, a to poměrným způsobem ve stanoveném pořadí. Nejprve se uspokojují pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou a zajištěné pohledávky přihlášených věřitelů. Teprve následně dochází k uspokojení nezajištěných pohledávek přihlášených věřitelů. Obvykle jsou tyto nezajištěné pohledávky uspokojeny pouze částečně.

Následkem tohoto způsobu řešení úpadku právnické osoby je obvykle její zánik, ke kterému dochází po ukončení konkursního řízení. Fyzické osobě se po ukončení konkursu vrací oprávnění disponovat s vlastním majetkem. Neuspokojené pohledávky obecně nezanikají.⁵⁸

Reorganizace

Reorganizace patří mezi, tzv. sanační způsoby řešení úpadku. Jejím cílem je vyřešit nepříznivou finanční situaci dlužníka tak, aby došlo k vyřešení jeho úpadku a zároveň bylo

⁵⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Část první, Hlava IV, Projednání o úpadku a rozhodnutí o něm, § 136, odst. 2. In: Sbíрка zákonů. 30. 3. 2006. Částka 62

⁵⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁵⁸ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1

zajištěno fungování jeho podniku nebo aby bylo alespoň dosaženo vyššího uspokojení věřitelů než v případě konkursu. Pohledávky věřitelů jsou uspokojovány zpravidla postupně.⁵⁹

Reorganizací lze řešit pouze úpadek u dlužníka podnikatele, jehož obrat za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částky 50 000 000 Kč nebo zaměstnává-li nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. Pro právnickou osobu v likvidaci nebo pro podnikatele, který obchoduje s cennými papíry nebo je osobou oprávněnou k obchodování na komoditní burze reorganizace přípustná není.⁶⁰

Návrh na povolení reorganizace může podat jak dlužník, tak i každý přihlášený věřitel. K návrhu podanému dlužníkem musí být přiložen aktualizovaný seznam majetku a seznamu závazků, resp. prohlášení o změnách oproti dříve předloženým seznamům. V rámci jednoho dlužníka může být podáno vícero návrhů na povolení reorganizace, avšak k jejímu povolení stačí, aby soud rozhodl ve prospěch jednoho z nich. V případě povolení reorganizace je dlužník vyzván k předložení reorganizačního plánu, a to ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí soudu o povolení reorganizace (neučinil-li tak již při podání návrhu na povolení reorganizace nebo pokud již soudu neoznámil, že jej předložit nehodlá). Reorganizační plán je zásadním dokumentem, na jehož základě je prováděna vlastní reorganizace.⁶¹

Reorganizace se provádí prostřednictvím opatření vyjmenovaných v § 341 insolvenčního zákona. K nezákladnějším patří restrukturalizace pohledávek věřitelů, která spočívá v částečném prominutí dluhu dlužníka včetně příslušenství nebo odkladu jejich splatnosti a dále pak prodej celé majetkové podstaty nebo její části anebo prodej dlužníkovy majetku (i když toto opatření je spíše typické pro konkurs).⁶²

Oddlužení

Oddlužení je formou řešení úpadku, kterým lze řešit nejen úpadek, ale i hrozící úpadek.

⁵⁹ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

⁶⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

⁶¹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁶² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Část druhá, Hlava II, Reorganizace, § 341, odst. 1. In: Sbíрка zákonů. 30. 3. 2006. Částka 62

„Při oddlužení není kladen hlavní důraz na maximální uspokojení věřitelů, nýbrž cílem je umožnit dlužníkovi, splňuje-li pro to všechny zákonné předpoklady, aby se oddlužil – osvobodil od dluhů a znovu bez dluhů zapojil do ekonomického života. Jednou z podmínek přitom je, že dlužník k oddlužení musí přistupovat poctivě.“⁶³

Řešit úpadek oddlužením je umožněno jak právníckým osobám, které nejsou považovány za podnikatele a současně nemají dluhy z podnikání, tak i fyzickým osobám, které nemají dluhy z podnikání. Dluhy z podnikání povolení oddlužení nemusejí bránit vždy.

Zákon taxativně vymezuje situace, kdy existence závazků z podnikání nebrání v povolení oddlužení:

- a) věřitel, o jehož pohledávku jde, s oddlužením souhlasí,
- b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, kterým byl konkurs,
- c) jde o zajištěného věřitele, jehož pohledávka bude v insolvenčním řízení uspokojována z předmětu zajištění.⁶⁴

Návrh na povolení oddlužení spolu s návrhem na zahájení insolvenčního řízení může podat pouze dlužník, a to prostřednictvím zástupce uvedeného v § 390a insolvenčního zákona. Oddlužení se po novele insolvenčního zákona u insolvenčních řízení zahájených po 31.5.2019 provádí pouze dvěma způsoby. Těmi je buď plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, nebo zpeněžení majetkové podstaty.

Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je plněno zpravidla po dobu 5 let, ale tato doba může být i kratší. To platí v případech, kdy dlužník splatí alespoň 60 % pohledávek nezajištěných věřitelů v době 3 let nebo pokud splatí 100 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Po dobu 3 let je také oddlužení plněno dlužníkem, který je starobním důchodcem, invalidou II. nebo III. stupně invalidity nebo dlužníkem s dětskými dluhy, bez ohledu na míru uspokojení. Přičemž dlužník nesmí porušit povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě vyžadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů.⁶⁵

⁶³ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁶⁴ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1

⁶⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

3.2.8 Ukončení insolvenčního řízení

Poslední fáze insolvenčního řízení se zpravidla liší v závislosti na způsobu řešení úpadku.

Jedná-li se o konkurs, pak poslední fází je zrušení konkursu. O zrušení konkursu rozhodne soud buď bez návrhu, nebo na návrh dlužníka. Rozhodnutí o zrušení konkursu vydá insolvenční soud, jestliže nebyl ani dodatečně osvědčen úpadek dlužníka, neexistuje-li žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou jsou uhrazeny, obdržel-li zprávu insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, nepostačuje-li majetek dlužníka pro uspokojení věřitelů, nebo pokud dlužník v průběhu konkursu zemře. „Právní mocí, kterým se konkurs ruší, insolvenční řízení končí.“⁶⁶

Reorganizace končí rozhodnutím, kterým vezme insolvenční soud na vědomí splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí. Proti tomuto rozhodnutí není přípustné odvolání.

Pokud dlužník splní včas a řádně oddlužení podle schváleného způsobu, vezme toto soud na vědomí usnesením a právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí. Současně s tímto rozhodnutím může insolvenční soud rozhodnout na návrh dlužníka o jeho osvobození od placení dosud neuspokojených pohledávek zahrnutých do oddlužení.⁶⁷

V závěru insolvenčního řízení bez ohledu na způsob řešení úpadku rozhodne insolvenční soud o odměně insolvenčního správce a náhradě jeho nákladů. Následně po skončení řízení vydá usnesení o zproštění funkce insolvenčního správce.

3.3 Změny insolvenčního zákona v souvislosti s pandemií Covid-19

Dne 12.3.2020 s ohledem na zhoršující se epidemiologickou situaci vyhlásila vláda nouzový stav pro celé území české republiky a přijala radikální krizová opatření. Tato opatření se dotýkala velkého počtu obyvatel. Živnostníci nemohli provozovat činnost, došlo také k propouštění zaměstnanců a v důsledku uzavření škol byli rodiče nuceni pobývat doma se svými dětmi. To vše přispělo k výrazným propadům příjmů domácností a tím i k narůstání dluhů. Tato situace měla i výrazný dopad na dlužníky, kteří se již nacházeli v oddlužení a v důsledku mimořádných opatření nemohli splácet své závazky i nadále ve stejné výši.

⁶⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁶⁷ HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

Proto byl ve stavu legislativní nouze schválen zákon č. 191/2020 Zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, který se stal účinným dne 24.4.2020.⁶⁸

Tento zákon měl chránit podnikatele před insolvenčí a zmírnit podmínky pro lidi, které již byli v oddlužení. Dopady Lex Covid do insolvenčního zákona byly převážně dočasné. Došlo k dočasnému omezení práva věřitelů podat na dlužníka insolvenční návrh a také byla dočasně zastavena povinnost dlužníka podat na sebe insolvenční návrh. Změny týkající se oddlužení časově omezeny nebyly. U již probíhajících oddlužení, která byla schválena před „oddlužovací novelou“, tj. do 31.5.2019, v případě nesplnění podstatné části splátkového kalendáře v souvislosti s mimořádnými opatřeními nehrozí dlužníkovi změna oddlužení na konkurs. Dále pokud dlužník prokáže, že mu mimořádná opatření znemožnila plnit oddlužení ve formě splátkového kalendáře ve schválené hodnotě, může být osvobozen od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, i když nezajištění věřitelé obdržely méně než 30 % jejich pohledávek.

Nově je také výhodou pro dlužníky, kteří mají dluhy z podnikání, vypuštění slov z § 389 odst. 1 písm. b), „*kteřá nemá dluhy z podnikání*“ insolvenčního zákona. Tato změna je zcela zásadní, nově tedy nebude v souvislosti s přípustností oddlužení zkoumáno, zda má dlužník dluhy z podnikání nebo zda je podnikatelem, či nikoliv.⁶⁹

⁶⁸ Lex Covid očima Mgr. Tomáše Jirmásky, část I. – Proč? – Insolvenční zóna. *Insolvenční zóna* [online]. Copyright © 2019 [cit. 21.09.2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/lex-covid-ocima-mgr-tomase-jirmaska-cast-i/>

⁶⁹ Lex Covid – část III. – Co? – Insolvenční zóna. *Insolvenční zóna* [online]. Copyright © 2019 [cit. 21.09.2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/lex-covid-cast-iii-co/>

4 Vlastní práce

V teoretické části je řešena současná právní úprava insolvenčního řízení. Na tuto část navazuje praktická část, která se zabývá analýzou vybraných návrhů na oddlužení konkrétních dlužníků. Z insolvenčního rejstříku jsou vybrána insolvenční řízení, jejichž průběh je popsán od zahájení insolvenčního řízení, tj. ode dne podání insolvenčního návrhu, až do dne vydání usnesení o schválení oddlužení. V závěru jednotlivých řízení je provedeno zhodnocení, zda „oddlužovací novela“ byla pro dlužníka přínosem. Další část se zabývá vývojem počtu podaných návrhů na oddlužení od počátku platnosti Insolvenčního zákona a následně je provedeno meziroční srovnání počtu podaných návrhů na oddlužení v období od ledna 2018 do prosince 2020. Poté je detailněji porovnán počet podaných návrhů za dobu platnosti „oddlužovací novely“, tj. od 1.6.2019 do 31.12.2020, dle místní příslušnosti dlužníků k jednotlivým krajským soudům. Data jsou čerpána z podkladů insolvenčního rejstříku a dalších veřejně dostupných zdrojů.

4.1 Návrh na oddlužení, který nesplňuje podmínku uspokojení 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů

Novelou insolvenčního zákona došlo ke změně podmínek pro vstup do oddlužení. Právě zmírnění těchto podmínek umožnilo více dlužníkům vstoupit do oddlužení a tím se vymanit z exekucí a narůstání dluhů. I přes toto zmírnění podmínek musí dlužník dosahovat určité výše vlastních příjmů, aby insolvenční soud oddlužení povolil. Jestliže jeho vlastní příjmy nedosahují požadované výše, může si dlužník sjednat smlouvu o poskytnutí důchodu s třetí osobou, která se zaváže k tomu, že bude dlužníkovi na oddlužení přispívat každý měsíc určitou částkou.

Zde je provedena analýza dvou návrhů na povolení oddlužení u jednoho konkrétního dlužníka, z nichž první návrh byl podán do 31.5.2019 a druhý po 1.6.2019, tedy před „oddlužovací novelou“ a po ní.

4.1.1 Návrh na oddlužení podaný před novelou insolvenčního zákona

Insolvenčním návrhem spojeným s návrhem na povolení oddlužení podaným dne 21.3.2019 u Krajského soudu v Ústí nad Labem, bylo zahájeno řízení, které bylo vedeno pod sp. zn. KSUL 44 INS 4281/22019. Jedná se o 43letého muže s dvěma vyživovacími povinnostmi. Má 21 nezajištěných pohledávek u 15 věřitelů v celkové výši 3 975 874,- Kč. Dlužník je vlastníkem družstevního bytu a má příjmy ze zaměstnání ve výši 15 500,- Kč

měsíčně. Protože jsou příjmy nedostačující, uzavřel ještě smlouvu o důchodu na 25 200,- Kč měsíčně. Z těchto příjmů dlužník předpokládá, že dojde během 5 let k úhradě 40 % jeho závazků. Dlužník však k návrhu nedoložil smlouvu o důchodu, která patří mezi povinné přílohy. Proto jej soud vyzval usnesením, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení usnesení tuto smlouvu doložil, popřípadě jinak doložil výši očekávatelných příjmů dlužníka. Vzhledem k tomu, že dlužník na tuto výzvu nereagoval, insolvenční soud dne 13.5.2019 zastavil insolvenční řízení a připojený návrh na povolení oddlužení odmítl, neboť podle ustanovení § 393 odst. 3 insolvenčního zákona nebyla doložena skutečnost, že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé činí minimální výši 30 %.

4.1.2 Návrh na oddlužený podaný po novele insolvenčního zákona

U stejného dlužníka, který podal dne 3.6.2019 nový insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, bylo zahájeno nové insolvenční řízení vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 44 INS 7781/2019.

Dlužník má, stejně jako v předchozím návrhu 21 nezajištěných pohledávek u 15 věřitelů v celkové výši 3 975 874,- Kč, je vlastníkem družstevního bytu a má příjmy ze zaměstnání ve výši 15 500,- Kč měsíčně. Při přezkumném jednání informoval insolvenční správce dlužníka, že pouze jeho příjem ze zaměstnání je nedostačující, aby mu bylo povoleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty či oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Následně tedy dlužník předložil insolvenčnímu správci smlouvu o důchodu na částku 2 000,- Kč, kterou uzavřel se svým bratrem.

Insolvenční soud vydal dne 11.6.2019 usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení a vyzval věřitele k přihlášení svých pohledávek. Do řízení se přihlásilo celkem 44 věřitelů. Ze Zprávy pro oddlužení činí zjištěné pohledávky celkem 4 191 991,35 Kč, dlužné výživné 85 016,13 Kč a celkové měsíční příjmy dlužníka 17 868,- Kč. Nemovitý majetek byl oceněn na 50 000,- Kč. Předpokládaná míra uspokojení nezajištěných věřitelů v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty činí 1,17 %. Na základě výše uvedených skutečností vydal insolvenční soud dne 21.11.2019 Usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Ze skutečností uvedených pod body 4.1.1 a 4.1.2 je zřejmé, že pro tohoto dlužníka byla „oddlužovací novela“ insolvenčního zákona zcela určitě přínosem, neboť insolvenční soud v řízení zahájeném po novele insolvenčního zákona již neposuzoval z přiložených dokumentů ekonomické podmínky dlužníka pro vstup do oddlužení, tj. dlužník již nemusel splnit podmínku pro povolení oddlužení na začátku insolvenčního řízení, kterou bylo uspokojení nezajištěných věřitelů v minimální výši 30 % za dobu 5 let.

4.2 Návrh na oddlužení podaný tzv. zvlášť zranitelnou osobou – případ 1

Insolvenční řízení vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 92 INS 15937/2019 bylo zahájeno dne 9.8.2019 podáním insolvenčního návrhu spojeným s návrhem na oddlužení. Jedná se o nepodnikající fyzickou osobu, avšak jeden závazek má z podnikání. V současné době má 2 věřitele s nezajištěnými závazky v celkové výši 3 831 356,61 Kč. Do této špatné finanční situace se dostal tím, že důvěřoval svému účetnímu i daňovému poradci. Dlužník je starobním důchodcem a pobírá starobní důchod ve výši 10 419,- Kč měsíčně a nevlastní žádný nemovitý majetek. Na výzvu soudu jako další příjem doložil smlouvu o důchodu ve výši 600,- Kč měsíčně, kterou uzavřel se svým synem. Bez této smlouvy by nemohlo být oddlužení povoleno, neboť by nebyla splněna podmínka, že dlužník bude hradit nezajištěným věřitelům alespoň tolik, kolik činí odměna insolvenčnímu správci. Ze starobního důchodu ve výši 10 419,- Kč lze zabavit pouze 1 588,- Kč. Odměna insolvenčního správce činí 1 089,- Kč včetně DPH. Proto musel být příjem dlužníka navýšen o 600,- Kč, čímž došlo i k navýšení částky, která slouží k rozdělení mezi insolvenčního správce a nezajištěné věřitele na 2 188,- Kč.

Dne 22.8.2019 vydal insolvenční soud Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení a vyzval věřitele k přihlášení svých pohledávek. Do insolvenčního řízení se přihlásili oba věřitelé. Ze Zprávy pro oddlužení činí zjištěné pohledávky 10 335 276,16 Kč a celkový měsíční příjem dlužníka 11 019,- Kč. Dlužník nemá žádný movitý ani nemovitý majetek. Předpokládaná míra uspokojení věřitelů plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je 0,64 %. Jestliže by mělo být oddlužení uspokojeno na 100 %, trvalo by za stávajících podmínek 9 405 měsíců, tj. téměř 784 let.

Insolvenční soud vydáním Usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dne 7.1.2020 schválil oddlužení.

Pro tohoto dlužníka byla „oddlužovací novela“ rozhodně přínosem. A to hned ve dvou podstatných skutečnostech. Ta první byla v okamžiku povolení oddlužení, kdy soud již nezkoumá jako podmínku pro vstup do oddlužení předpoklad uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů ve výši 30 % za dobu 5 let. Druhou skutečností je, že tento dlužník splňuje kritéria tzv. zvláště zranitelné osoby (jedná se o starobního důchodce, kterému vznikl nárok na starobní důchod před schválením oddlužení a trval po celou dobu schváleného oddlužení), a proto ke splnění oddlužení dojde podle ustanovení § 412a odst. 4 insolvenčního zákona již po 3 letech od schválení oddlužení, nebude-li po tuto dobu zrušeno, bez ohledu na míru uspokojení věřitelů.

4.3 Návrh na oddlužení podaný tzv. zvláště zranitelnou osobou – případ 2

Insolvenčním návrhem spojeným s návrhem na povolení oddlužení podaným dne 7.6.2019 u Krajského soudu v Ústí nad Labem bylo zahájeno insolvenční řízení vedené pod sp. zn. KSUL 44 INS 8401/2019. Jedná se o ženu ve starobním důchodu. V návrhu uvádí, že má 8 závazků u 4 věřitelů, které jsou více než 30 dnů po splatnosti. Do finančních potíží se dostala svou důvěřivostí, neboť si půjčovala peníze od nebankovních společností pro svou známou, která jí slíbila, že tyto závazky bude hradit. Nevlastní žádný movitý ani nemovitý majetek. Bydlí v domě svého syna na základě zřízeného věcného břemene užívání domu.

Insolvenční soud vydal dne 21.6.2012 Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení a vyzval věřitele k přihlášení svých pohledávek. Do insolvenčního řízení se přihlásilo 5 věřitelů se 7 pohledávkami. Ze Zprávy pro oddlužení činí zjištěné pohledávky celkem 198 279,39 Kč a celkový měsíční příjem dlužnice 14 657,- Kč, který se skládá ze starobního důchodu ve výši 12 164,- Kč a vdovského důchodu ve výši 2 493,- Kč. Z celkového čistého příjmu lze tedy zabavit 5 484,- Kč. Očekávaná míra uspokojení při této výši splátky je 100 % za 46 měsíců. Dlužnice navrhla insolvenčnímu správci, že může do oddlužení zasílat pouze částku v maximální výši 3 500,- Kč, neboť její měsíční životní náklady činí cca 14 000,- Kč. Při výši splátky 3 500,- Kč by očekávaná míra uspokojení nezajištěných věřitelů byla 42,71 % za 36 měsíců.

Dne 19.11.2019 insolvenční soud vydal Usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, kterým oddlužení schválil.

Analýzou tohoto řízení bylo zjištěno, že před novelou insolvenčního zákona by délka insolvenčního řízení této dlužnice činila 5 let. Za současné právní úpravy dlužnice splňuje podmínky tzv. zvlášť zranitelné osoby, a proto bude její oddlužení podle ustanovení § 412a odst. 4 insolvenčního zákona splněno již po 3 letech od schválení oddlužení, nebude-li po tuto dobu zrušeno, bez ohledu na míru uspokojení věřitelů. Z analýzy tedy vyplývá, že novela insolvenčního zákona byla přínosem i pro tuto dlužnici.

4.4 Návrh na oddlužení podaný tzv. dětským dlužníkem

Insolvenční řízení vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. MPSH 77 INS 28093/2019 bylo zahájeno podáním insolvenčního návrhu spojeným s návrhem na povolení oddlužení dne 10.12.2019. Jedná se o ženu ve věku 19 let, která má většinu svých dluhů vůči dopravnímu podniku, které vznikly v době její nezletilosti. Ostatními dluhy jsou náklady soudních exekutorů. Dlužnice je vedena jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce a je těhotná. Žije u rodičů, kteří jí zajišťují základní životní potřeby a bydlení. Aby mohlo být oddlužení povoleno, uzavřela dlužnice smlouvu o poskytnutí důchodu ve výši 2 500,- Kč, čímž byla splněna podmínka pro povolení oddlužení, a to, že dlužník bude hradit nezajištěným věřitelům alespoň tolik, kolik činí odměna insolvenčnímu správci.

Dne 31.1.2020 vydal insolvenční soud Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení a vyzval věřitele k přihlášení svých pohledávek. Do insolvenčního řízení se přihlásilo 5 věřitelů. Ze Zprávy pro oddlužení činí zjištěné pohledávky 79 758,37 Kč a celkový měsíční příjem dlužnice 10 100,- Kč, který se skládá z důchodu ve výši 2 500,- Kč a rodičovského příspěvku ve výši 7 600,- Kč. Dlužnice nemá žádný movitý ani nemovitý majetek. Pohledávky Dopravního podniku hl. m. Prahy, a.s. činí celkem 53 138,37 Kč a náklady soudních exekutorů pak činí pohledávky ve výši 26 620,- Kč. Předpokládaná míra uspokojení věřitelů plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je 104,25 % za 60 měsíců. V případě zkráceného oddlužení na 36 měsíců je předpokládaná výše uspokojení nezajištěných věřitelů 61,79 %.

Insolvenční soud vydáním Usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dne 12.10.2020 schválil oddlužení.

Z analýzy tohoto řízení vyplývá, že pohledávky nezajištěných věřitelů, které mají být insolvenčním řízením uspokojeny jsou z více než dvou třetin pohledávkami vzniklými před dosažením zletilosti nebo se dají za takové pohledávky považovat. Dá se tedy předpokládat,

že za těchto podmínek by dlužnice splnila oddlužení dle § 412a odst. 6 insolvenčního zákona, který nabyl účinnosti od 1.10.2019, již po 3 letech bez ohledu na míru uspokojení věřitelů, jestliže by nebylo zrušeno po dobu 3 let od schválení oddlužení.

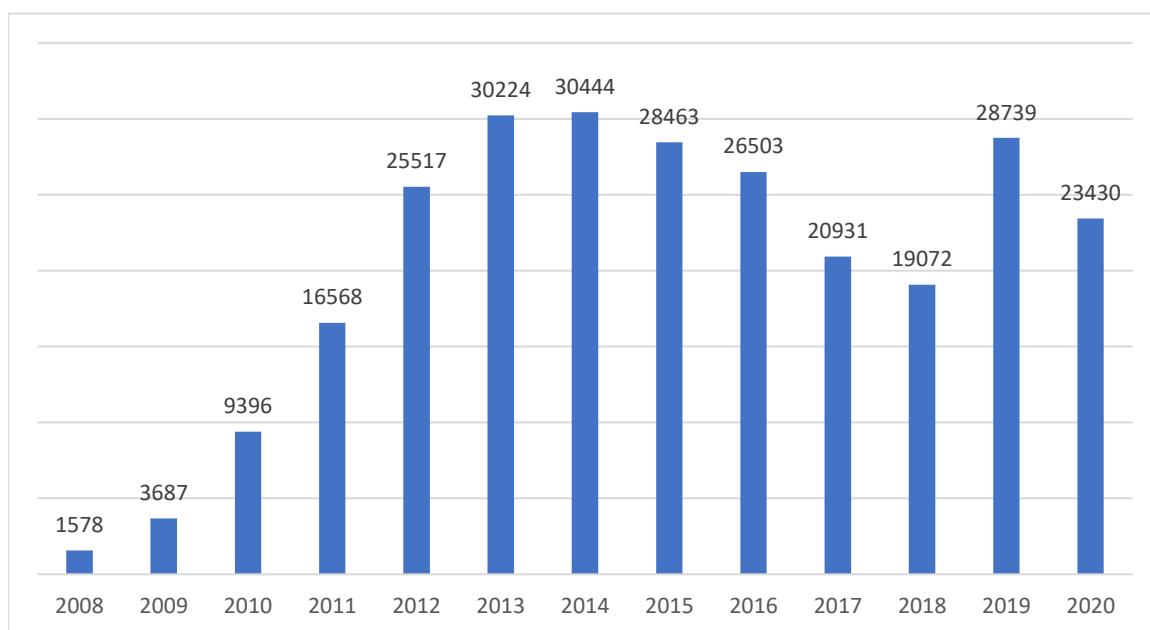
Vzhledem k tomu, že předpokládaná výše uspokojení nezajištěných věřitelů činí 61,79 % za 36 měsíců, splňuje dlužnice ustanovení § 412a odst. 1 písm. b), podle kterého dlužnice splatí nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek, a proto bude její oddlužení splněno ve zkrácené délce trvání oddlužení, tj. po 3 letech. Z výše uvedeného je zřejmé, že i pro tuto dlužnici byla novela insolvenčního zákona bezpochyby přínosem.

5 Výsledky

5.1 Vývoj oddlužení v letech 2008 až 2020

V lednu 2008 došlo k významné změně v oblasti úpadkového práva, neboť vstoupil v účinnost Insolvenční zákon, který vnesl do českého právního systému institut oddlužení.

Graf 1- Vývoj podaných návrhů na oddlužení v letech 2008 až 2020



Zdroj: Osobní bankroty | INSTITUT PREVENCE A ŘEŠENÍ PŘEDLUŽENÍ. *Institut prevence a řešení předlužení* [online]. Copyright © [cit. 18.01.2021]. Dostupné z: <https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/osobni-bankroty/>. Vlastní zpracování

Z grafu č. 1 je patrné, že od roku 2008 do roku 2014 došlo k výraznému nárůstu podaných návrhů na oddlužení. Nejvíce návrhů na oddlužení bylo podáno v období 2013 až 2015, kdy se projevil důsledek poslední velké ekonomické krize. Následně docházelo k postupnému snižování návrhů na oddlužení, a to až do roku 2018, což bylo způsobeno zlepšením ekonomické situace.

Skokový nárůst návrhů na oddlužení byl zaznamenán v roce 2019, kdy nabyla účinnosti „oddlužovací novela“, která zmírňovala podmínky pro samotný vstup do režimu oddlužení. Dá se tedy předpokládat, že tento nárůst byl způsoben právě touto novelou.

Počet podaných návrhů na oddlužení v roce 2020 byl oproti předchozímu roku nižší, přestože byla zmíněná novela platná i v tomto období. Příčinou tohoto poklesu byla nepochybně mimořádná situace v souvislosti s pandemií Covid-19.

5.1.1 Meziroční srovnání návrhů na oddlužení v letech 2018 až 2020

V souvislosti s přijetím oddlužovací novely insolvenčního zákona, která nabyla účinnosti 1.6.2019 byl očekáván nárůst počtu podaných návrhů na povolení oddlužení.

Jak je patrné z níže uvedené tabulky, k nárůstu počtu podaných návrhů na oddlužení v červnu 2019 skutečně došlo. Oproti květnu 2019 vzrostl počet podaných návrhů na oddlužení v červnu 2019 o 1 933 návrhů, tj. o 160,82 %. V následujícím měsíci červenci 2019 se počet podaných návrhů zvýšil oproti předcházejícímu měsíci o dalších 172 návrhů, což je ve srovnání s květnem 2019 nárůst o 211,06 %. V období od ledna do května 2019, tedy ještě před účinností novely, bylo v průměru podáno 1 375 návrhů měsíčně, a po této novele, tedy od června do prosince 2019, došlo ke zvýšení počtu podaných návrhů na 3 133 měsíčně, tj. o 128,55 %.

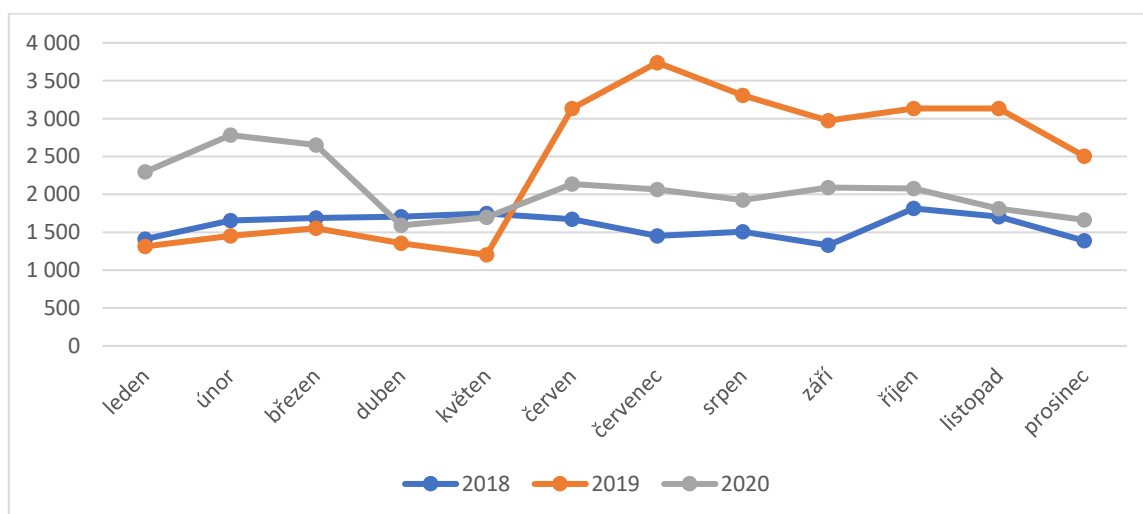
Tabulka 1- Podané návrhy na oddlužení po měsících v období 2018 až 2020

Rok	Měsíc												celkem
	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	
2018	1 409	1 655	1 687	1 705	1 747	1 673	1 454	1 508	1 328	1 814	1 707	1 387	19 074
2019	1 312	1 451	1 554	1 354	1 202	3 135	3 739	3 307	2 975	3 135	3 134	2 504	28 802
2020	2 297	2 782	2 651	1 591	1 696	2 138	2 065	1 927	2 088	2 077	1 812	1 662	24 786

Zdroj: Vlastní zpracování autora na základě dat z insolvenčního rejstříku

Pro přehlednější meziroční srovnání počtu podaných návrhů na oddlužení v období 2018 až 2020 jsou data z tabulky č. 1 zpracována do následujícího grafu.

Graf 2- Meziroční srovnání podaných návrhů na oddlužení v období 2018 až 2020



Zdroj: Vlastní zpracování autora na základě dat z insolvenčního rejstříku

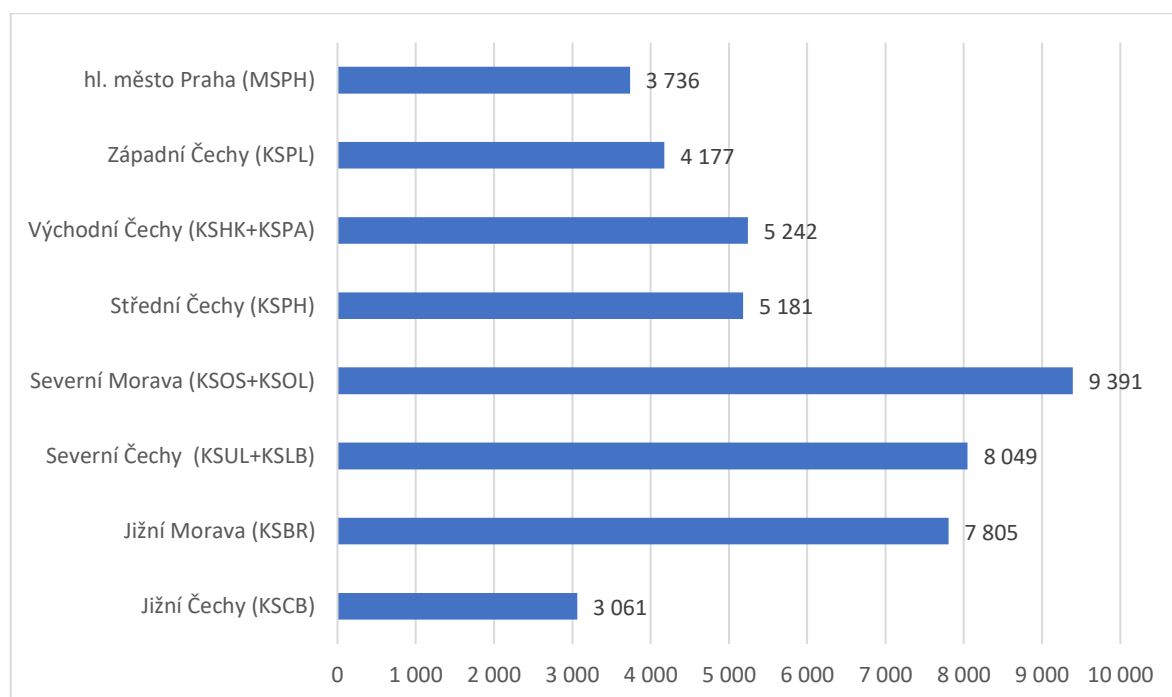
V roce 2018 činil průměr podaných návrhů na oddlužení 1 590 měsíčně. V tomto roce nedošlo k žádnému výraznému výkyvu a počty podaných návrhů se blížily průměru.

Naopak v roce 2019 došlo k již avizovanému nárůstu počtu podaných návrhů na oddlužení, a to v měsíci červnu a červenci 2019, a to téměř trojnásobně. Následně se počet návrhů na oddlužení začal snižovat. Průměrný počet podaných návrhů na oddlužení v roce 2019 byl 2 400 měsíčně, což je v průměru o 810 návrhů měsíčně více než v roce 2018.

Počátkem roku 2020 dosahoval hodnoty počtu návrhů úrovně konce roku 2019 a následně došlo k poklesu, a to počínaje dubnem 2020. Po zbývající část roku se hodnoty začaly přibližovat hodnotám z období před oddlužovací novelou, protože velký nápor dlužníků čekajících na zmírnění podmínek pro oddlužení již odezněl. Průměrný počet podaných návrhů na oddlužení činil v roce 2020 necelých 2 066 návrhů měsíčně, což je oproti roku 2019 pokles o 344 návrhů měsíčně.

5.2 Rozdělení návrhů na oddlužení podaných po novele insolvenčního zákona podle místní příslušnosti

Graf 3- Podané návrhy na oddlužení v období od 1.6.2019 do 31.12.2020



Zdroj: Vlastní zpracování autora na základě dat z insolvenčního rejstříku

Tento graf zobrazuje počet podaných návrhů na oddlužení od počátku oddlužovací novely, tj. od 1.6.2019 do 31.12.2020. Data jsou v grafu uspořádána podle příslušnosti k jednotlivým krajským soudům. Vzhledem k tomu, že v České republice je pouze osm

krajských soudů (ne všechny mají pobočky), jsou data setříděna tak, že kopírují předchozí územní uspořádání, aby bylo možné zjistit, ve kterých oblastech České republiky bylo podáno nejvíce návrhů.

Ve sledovaném období bylo v České republice podáno celkem 46 642 návrhů na povolení oddlužení. Nejvíce návrhů na povolení oddlužení 9 391, tedy více než 20 % z celkového počtu návrhů, bylo podáno na Severní Moravě, následují Severní Čechy s 8 049 návrhy a třetí oblastí v pořadí s nejvyšším počtem návrhů je Jižní Morava, kde bylo podáno 7 805 návrhů. Naopak oblastí, ve které bylo podáno nejméně návrhů jsou Jižní Čechy, zde bylo podáno pouze 3 601 návrhů, což tvoří pouze 6,56 % z celkově podaných návrhů za sledované období.

6 Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jaký dopad měly změny, které přinesla poslední novela insolvenčního zákona a zda byla přínosem pro stávající dlužníky. Vzhledem ke svému rozsahu a zaměření poskytuje tato práce pouze jednostranný pohled na tuto novelu, a to z pohledu dlužníka, a již nezahrnuje hledisko věřitele.

V teoretické části práce byly vymezeny základní pojmy vztahující se k insolvenčnímu řízení. Hlavní pozornost byla věnována vybraným změnám, které přinesla novela insolvenčního zákona č 31/2019 Sb., která nabyla účinnosti 1.6.2019, tzv. „oddlužovací novela“. Následně byly popsány jednotlivé fáze insolvenčního řízení včetně způsobů řešení úpadku dlužníka. Zmíněny byly i změny insolvenčního zákona v souvislosti s první vlnou pandemie Covid-19.

V praktické části byl na základě relevantních informací a dat získaných z insolvenčního rejstříku proveden podrobný rozbor několika případů oddlužení. Na těchto ukázkových případech byl demonstrován přínos „oddlužovací novely“ pro dlužníky. Záměrem novely insolvenčního zákona bylo zpřístupnění institutu oddlužení širšímu okruhu osob. Jak vyplývá z rozborů uvedených případů oddlužení, pro dlužníky bylo největším přínosem právě zrušení vstupní podmínky pro oddlužení, kterou bylo prokázání uhrazení alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů v průběhu 5 let již při podání návrhu na povolení oddlužení. Současnou podmínkou pro vstup do oddlužení je, že z podaného návrhu musí být zřejmé, že je dlužník schopen hradit nezajištěným věřitelům alespoň tolik, kolik činí náklady spojené s vedením insolvenčního řízení. Pro dlužníky s nízkými příjmy může být tato podmínka určitou překážkou, nicméně ne nepřekonatelnou. Nedostatečný příjem dlužníka lze vyřešit smlouvou o důchodu.

Další výhodou pro dlužníky je bezpochyby možnost využití tzv. zkrácené varianty oddlužení. Zkrácená varianta oddlužení se týká zvláště zranitelných osob, mezi které spadají právě starobní důchodci a dále osoby postižené invaliditou druhého a třetího stupně. Tříleté varianty lze využít i v případě dlužníka s dětskými dluhy. V obou uvedených případech zkrácené varianty oddlužení bude oddlužení splněno již po zmíněných 3 letech bez ohledu na míru uspokojení věřitelů. Další skupinou dlužníků, kteří mohou využít zkrácené varianty oddlužení jsou ti, již v této časové lhůtě uhradí alespoň 60 % svých dluhů.

Vlastním šetřením bylo zjištěno, že zmírněním podmínek pro vstup do oddlužení došlo v roce 2019 ke skokovému nárůstu návrhů na oddlužení oproti předchozímu roku 2018 téměř o třetinu a v následujícím roce 2020 však došlo k mírnému poklesu, jehož příčinou

byla zřejmě pandemie Covid-19. Při podrobnější analýze bylo zjištěno, že k nejvyššímu nárůstu počtu podaných návrhů na oddlužení došlo v červnu 2019, po zavedení oddlužovací novely do praxe, a to více než dvojnásobně. Oblast s nejvyšším počtem podaných návrhů na oddlužení za období platnosti insolvenční novely je Severní Moravy a následují Severní Čechy. Obě tyto oblasti patří současně k oblastem s nejvyšším podílem nezaměstnaných osob k 31.12.2020. Naopak oblastí s nejnižším počtem podaných návrhů na oddlužení a současně s nejnižším podílem nezaměstnaných osob za sledované období jsou Jižní Čechy. Z výše uvedeného se lze domnívat, že mezi nezaměstnaností a zadlužováním existuje příčinná souvislost.

Přestože tato novela nenaplnila očekávání odborníků, že dojde až k desetinásobnému nárůstu žádostí a také velká část dlužníků zůstává i nadále v exekuci, neboť je to pro ně finančně výhodnější, lze na základě provedených rozborů a zjištěných skutečností uvedených případů oddlužení obecně vyjádřit, že oddlužovací novela byla pro určité skupiny dlužníků nepochybně přínosem.

Jak snížit počet případů oddlužení?

Oddlužení je obvykle velmi složitý a dlouhý proces, který je zcela individuálně posuzován soudem. Představuje určitou laskavost společnosti pro dlužníky, kteří se ocitli v dluhové pasti a neumějí si sami najít cestu ven. Dlužník do oddlužení vstupuje s vidinou, že se nejdéle za 5 let života s minimálními příjmy zbaví všech svých dosavadních dluhů. Oddlužení není tedy výhodou jen pro dlužníka, ale současně je výhodné i pro společnost, jelikož dochází k sociálnímu a ekonomickému restartu dlužníka, který se následně může plnohodnotně zapojit do produktivního života.

Snížení počtu případů oddlužení lze dosáhnout tím, že nebude docházet k dalšímu zadlužování jednotlivců. Ve většině případů se lidé nezamýšlejí nad svou budoucností a nevytvářejí si žádné finanční rezervy, a proto při příchodu nepředvídatelné situace jsou nuceni se zadlužit. Lidé se také často chovají nezodpovědně a bez uvážení se zadlužují kvůli věcem, které nejsou nezbytně nutné. Velmi často se pak dostávají do dluhové pasti, neboť na splacení jedné půjčky si berou půjčku další.

Stát by se měl více zaměřit na finanční vzdělávání celé společnosti, zejména dětí a mladistvých. Je důležité, aby vyrůstala generace, která se bude dobře orientovat ve finančním světě a bude umět zodpovědně nakládat s penězi. S výukou finanční gramotnosti

u dětí by měli začínat rodiče již v útlém věku dítěte, kdy dochází k vytváření vzorců chování. Po rodičích by vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti měly převzít školy, a to nejen základní, ale také střední a vysoké. Pokud se nám podaří zvýšit finanční gramotnost nové generace, bude to mít pozitivní dopad na celou společnost.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

HÁSOVÁ, Jiřina. *Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu: komentovaná soudní rozhodnutí*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Judikatura (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-553-4.

KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.

SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-753-8.

WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

7.2 Právní předpisy

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu

7.3 Internetové zdroje

Dlužník vysvětlení pojmu | eBankrot.cz. *Oddlužení - zasloužíte si žít bez dluhů* | eBankrot.cz [online]. Copyright © 2017 [cit. 26.07.2020]. Dostupné z: <https://www.ebankrot.cz/pojmy/dluznik/>

Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení | BusinessInfo.cz. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Copyright © 1997 [cit. 06.09.2020]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi/>

Lex Covid očima Mgr. Tomáše Jirmáska, část I. – Proč? – Insolvenční zóna. *Insolvenční zóna* [online]. Copyright © 2019 [cit. 21.09.2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/lex-covid-ocima-mgr-tomase-jirmaska-cast-i/>

Lex Covid – část III. – Co? – Insolvenční zóna. *Insolvenční zóna* [online]. Copyright © 2019 [cit. 21.09.2020]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/lex-covid-cast-iii-co/>

Lex Covid se snaží zabránit exekucím a insolvencím | E15.cz. *E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 03.08.2020]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/koronahelpdesk-e15/lex-covid-prinasi-ochranu-podnikatelu-pred-insolvenci-i-mimoradne-moratorium-1369164>

Novela insolvenčního zákona | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 26.07.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-106159.html>

Od června platí nová pravidla osobních bankrotů | Češi v právu. *Češi v právu* [online]. [cit. 26.07.2020] Dostupné z: <https://www.cesivpravu.cz/blog/nova-pravidla-osobniho-bankrotu?gclid>

Slovníček insolvenčních pojmů – Insolvency – Justice.cz. *Insolvency – Justice.cz* [online]. Copyright © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2018 [cit. 03.08.2020]. Dostupné z: <https://insolvency.justice.cz/slovník-insolvenčních-pojmů/>